Lietas Nr. C30614113

S P R I E D U M S

LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ

Liepājā 2014.gada 10.jūlijā

Kurzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:

tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese R.VĪVA

tiesneses V.MAHTE un B.ĶEIRE

ar tiesas sēdes sekretāri L.JANKĒVICU

izskatīja atklātā tiesas sēdē sakarā ar maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" apelācijas sūdzību par Saldus rajona tiesas 2014.gada 1.aprīļa spriedumu civillietu maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" prasībā pret SIA "/Nosaukums1/" par parāda piedziņu.

Civillietu tiesas kolēģija

k o n s t a t ē j a :

2013.gada 11.septembrī maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" administrators /pers. C/ cēlis prasību Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā pret SIA "/Nosaukums1/", lūdzot piedzīt nesegto avansa maksājumu Ls 1665,42 (2369,68 EUR) un likumiskos procentus par svešas naudas lietošanu Ls 24,91 (35,44 EUR) par laiku no 2013.gada 10.jūnija līdz 9.septembrim, kopā Ls 1690,33 (2405,12 EUR), nosakot prasītājai tiesības saņemt likumiskos procentus par laiku no sprieduma spēkā stāšanās dienas līdz tā pilnīgai izpildei (izsoles dienai). Prasība pamatota ar Civillikuma 1753., 1756., 1759., 1765., 2389.pantu un Maksātnespējas likuma 97.panta pirmo daļu (redakcija, kas spēkā līdz 2010.gada 31.oktobrim).

Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 19.septembra lēmumu apmierināts maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" pieteikums par prasības nodrošināšanu, prasības summas Ls 1690,33 apmērā, apķīlājot maksājumus, kuri SIA "/Nosaukums1/" pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļus kredītiestādē un citās finanšu institūcijās, un apķīlājot SIA "/Nosaukums1/" kustamo mantu un skaidras naudas līdzekļus.

Ar Rīgas apgabaltiesas priekšsēdētājas D.Vilsones lēmumu civillieta Nr.C30614113, saskaņā ar Civilprocesa likuma 32.[1] pantu, nodota izskatīšanai Saldus rajona tiesai.

Ar Saldus rajona tiesas 2014.gada 1.aprīļa spriedumu maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" prasība noraidīta, un atcelts ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2013.gada 19.septembra lēmumu piemērotais prasības nodrošinājums. Tiesa novērtējusi, ka 2006.gada 10.martā, veicot maksājumu Ls 1496,17 apmērā un 2007.gada 28.maijā veicot avansa maksājumu Ls 169,25 apmērā, prasītāja ir veikusi atbildētājas piestādīto 2006.gada 10.februāra rēķina Nr.2 un 2007.gada 1.marta rēķina Nr.2 apmaksu par kopējo summu Ls 1665,42. Atbildētāja nav apstrīdējusi, ka saņēmusi avansa maksājumus Ls 1665,42 apmērā. 2013.gada 7.augustā MSIA "/Nosaukums/" administrators, atbilstoši 01.11.2007 Maksātnespējas likuma 97.panta pirmā daļai, ir paziņojis par vienpusēju atkāpšanos no saistībām, kas izriet no minētajiem rēķiniem, pieprasot atbildētājai līdz 2013.gada 22.augustam veikt samaksātā avansa Ls 1665,42 atmaksu. Atbildētāja nav iesniegusi tiesai pierādījumus par to, ka tā ir izpildījusi saistības saskaņā ar prasītājas veiktajiem maksājumiem, vai veikusi saņemto avansa maksājumu atmaksu. Tiesa atsaukusies uz Civilprocesa likuma 192.pantu, kas uzliek par pienākumu tiesai ievērot prasījuma robežas, nosakot, ka tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata. Prasītāja prasījumu par nesegtā avansa maksājuma piedziņu pamatojusi ar Civillikuma 2389.pantu. Attiecībā uz šādu atprasījumu nav nekādas nozīmes, vai kāda priekšmeta iegūšanai nav bijis pamats no paša sākuma, vai pamats, kas agrāk ir bijis, vēlāk atkritis. Civillikuma 2389.pantā paredzētās atprasījuma tiesības jebkāda pamata trūkuma dēļ nevar tikt attiecinātas uz naudas līdzekļiem, kas atbildētājas mantā nonākuši uz tiesiska darījuma pamata, kas viennozīmīgi norāda uz to, ka izpildījums ir bijis tiesiski pamatots. Pušu starpā pastāvošais līgums nav atzīts par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža, tāpēc nav pamata atzīt, ka saistības izpildes pamats vēlāk atkritis, tādējādi radot tiesības uz atprasījumu. Ar prasītājas veiktajiem avansa maksājumiem pušu starpā nodibinātie darījumi atbilst Komerclikuma 388.pantā ietvertajai komercdarījuma izpratnei. Līdz ar to uz prasībā norādītajiem darījumiem ir attiecināmas Komerclikuma D sadaļas normas,

arī Komerclikuma 406.panta nosacījumi, kas paredz, ka no komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā, ja likumā nav noteikts cits noilguma termiņš. Tiesa, ievērojot Komerclikuma Pārejas noteikumu 16.punkta nosacījumus, kas paredz, ja šā likuma D sadaļas spēkā stāšanās dienā Civillikumā vai citā likumā noteiktais noilguma termiņš nav notecējis, bet šā likuma D sadaļa nosaka īsāku noilguma termiņu, piemērojams šā likuma D sadaļā noteiktais noilguma termiņš, kurš skaitāms no 2010.gada 1.janvāra, atzinusi, ka prasījumiem, kas pamatoti ar prasītājas 2006.gada 10.martā veikto maksājumu un 2007.gada 28.maijā veikto avansa maksājumu, ir iestājies Komerclikuma 406.pantā paredzētais noilgums, jo prasība tiesā celta 2013.gada 11.septembrī. Līdz ar to tiesa noraidījusi prasību par nesegtā avansa maksājumu Ls 1665,42 piedziņu.

Maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" administrators /pers. C/ iesniedzis apelācijas sūdzību par Saldus rajona tiesas 2014.gada 1.aprīļa spriedumu, lūdzot piedzīt nesegto avansa maksājumu 2369,68 EUR un likumiskos procentus par svešas naudas lietošanu 123,09 EUR par laiku no 2013.gada 10.jūnija līdz 2014.gada 22.aprīlim, kopā 2492,77 EUR, nosakot prasītājai tiesības saņemt likumiskos procentus par laiku no sprieduma spēkā stāšanās dienas līdz tā pilnīgai izpildei (izsoles dienai). Uzskata, ka tiesa nav ņēmusi vērā, kaatprasījuma tiesību var izlietot ne tikai tad, ja atprasāmās mantiskās vērtības iegūšanai nav bijis pamata jau pašā iegūšanas brīdī, bet arī tad, ja iegūšanas brīdī šāds pamats ir pastāvējis, bet ir zudis līdz prasības celšanai. Civillikuma 2389.pantā ietvertā atprasījuma tiesība ir izlietojama ne tikai tad, ja darījums, uz kura pamata ir veikts izpildījums ir bijis spēkā neesošs no paša sākuma vai par tādu ir atzīts vēlāk, bet arī tad, ja izpildījums izdarīts, pamatojoties uz spēkā esošu darījumu un izpildījuma ņēmējs nav sniedzis apsolīto pretizpildījumu, t.i., izpildījis saistību no savas puses, sakarā ar ko ir zudis pamats izpildījuma paturēšanai. Līdz ar to minētajā normā noteiktā atprasījuma tiesība ir izlietojama arī gadījumos, kad kreditors ir veicis samaksu par preci vai pakalpojumu, bet parādnieks, kas jau ir saņēmis samaksu, nav izsniedzis kreditoram preci, vai sniedzis pakalpojumu, par kuru tika veikta samaksa. Par nepamatotu uzskata tiesas spriedumā norādīto, ka atprasīt samaksāto avansa maksājumu atbilstoši Civillikuma 2389.pantam prasītāja varētu tikai tad, ja darījums, uz kura pamata ir veikts maksājums, tiek atzīts par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža. Tiesisks pamats paturēt prasītājas samaksāto naudu, atbildētājam zūd arī gadījumā, kad prasītāja atkāpās no neizpildīta līguma, jo atbildētāja vairs nesniegs un nevar sniegt izpildījumu no savas puses, t.i., izpildīt darījumu un piegādāt prasītājam preci, par kuru jau ir veikta samaksa. Ievērojot to, ka uz faktūrrēķiniem nav norādīts arī preces piegādes datums, prasītājai nav iespējas noteikt, vai atbildētāja ir pieļāvusi saistību izpildes kavējumu un pārkāpusi darījuma nosacījumus, laicīgi nepiegādājot prasītājai preci, par kuru tika samaksāts ar priekšapmaksu. Līdz ar to uzskata, ka veiktie avansa maksājumi pie atbildētājas atrodas prettiesiski, jo ir atkritis pamats maksājuma veikšanai, t.i., prasītāja nav saņēmusi pakalpojumus, par ko tika veikta samaksa. Līdz brīdim, kamēr atbildētāja neiesniedz pierādījumus, kas apliecina, ka tā ir sniegusi pakalpojumu veikto maksājumu apmērā, ir pamats uzskatīt, ka saņemtie naudas līdzekļi pie atbildētājas atrodas bez tiesiska pamata, jo atbildētāja nav sniegusi solīto pretizpildījumu. Atsaucies uz LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumā (nenorādot sprieduma pasludināšanas datumu) lietā Nr.SKC-1563/2013 norādīto, ka pēc vispārēja noteikuma prasītājam nav jāpierāda viņa tiesību aizskāruma fakts, ja tas izpaudies no atbildētāja puses negatīvi, kaut gan atbildētāja pienākumiem pret prasītāju vajadzēja izpausties pozitīvi. Un LR Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments rīcības sēdes 2012.gada 10.februāra lēmumā SKA-217/2012 norādīto, ka tiesu judikatūrā ir nostiprināta atziņa, ka negatīva fakta pierādīšanas gadījumā pierādījumu nastas uzlikšana privātpersonai ir nesamērīga un pārkāpj tiesību principu negativae nonprobantus (negatīvais nav jāpierāda). Uzskata, ka ar izdrukām no prasītājas bankas norēķinu kontiem, pierādīts, ka naudas līdzekļi atbildētājai ir pārskaitīti no prasītājas norēķinu konta, kas apliecina, ka atprasāmais priekšmets sākotnēji ir atradies prasītāja mantā un uz šo brīdi atrodas pie atbildētājas bez tiesiska pamata. Uzskata, ka prasītāja ir pietiekami pierādījusi sava prasījuma pamatotību, proti, ka pie atbildētājas bez tiesiska pamata atrodas prasītājas naudas līdzekļi, jo atbildētāja nav izsniegusi prasītājai preci minētās summas apmērā. Turpretī atbildētāja nav iesniegusi tiesā nevienu pierādījumu, kā arī nav norādījusi nevienu apstākli, kas apliecinātu, ka prasītājas naudas līdzekļi pie atbildētājas atrodas uz tiesiska pamata, proti, ka atbildētāja ir izsniegusi prasītājai preci minētās summas apmērā vai atgriezusi šos naudas līdzekļus atpakaļ. Uzskata prasītājas izlietotās prasījuma tiesības izriet nevis no komercdarījuma, t.i., pušu starpā noslēgta līguma, kā to nepamatoti norādījusi tiesa, bet gan no likuma, jo prasība ir pamatota ar Civillikuma 2389.pantu, nevis starp pusēm noslēgtu līgumu (komercdarījumu). Līdz ar to, tiesa nepamatoti konstatējusi, ka prasītājas prasījumam ir iestājies Komerclikuma D daļā noteiktais noilgums. Norādījis, ka parādnieka prasījuma tiesību apzināta vai neapzināta laicīga neizmantošana, nevar ietekmēt administratora tiesības un iespējas pēc iespējas pilnīgāk atgūt parādnieka mantu un naudas līdzekļus un no šiem līdzekļiem realizēt maksātnespējas mērķi un segt pieteiktos kreditoru prasījumus.Līdz ar to, ievērojot šo īpašo juridiskās personas statusu, t.i., maksātnespējas procesa uzsākšanu, Komerclikuma D daļā noteiktais prasījuma tiesību izmantošanas termiņš būtu aprēķināms no dienas, kad uzsākts juridiskās personās maksātnespējas process, tādejādi dodot administratoram iespēju izvērtēt parādnieka veiktos dalījumus, un pēc iespējas pilnvērtīgāk atgūt parādnieka mantu un naudas līdzekļus, apmierināt kreditoru pieteiktos prasījumus, un īstenot maksātnespējas procesa mērķi.

Novērtējot lietā esošos pierādījumus un apelācijas sūdzības motīvus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" prasība ir nepamatota un noraidāma.

No lietas materiāliem redzams, ka ar Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2012.gada 12.oktobra lēmumu pasludināts SIA "/Nosaukums/" maksātnespējas process un par maksātnespējas procesa administratoru iecelts sertificēts administrators /pers. C/ (lpp.27-30) .

2006.gada 10.martā maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" ir veikusi maksājumu atbildētājai Ls 1496,17 apmērā (lpp.10), pamatojoties uz 2006.gada 10.februāra faktūrrēķinu Nr.2 (lpp.9), bet 2007.gada 28.maijā veikusi avansa maksājumu Ls 169,25 apmērā (lpp.12), pēc 2007.gada 1.marta faktūrrēķina Nr. 2 (lpp.11).

2013.gada 30.maijā prasītājas administrators nosūtījis atbildētājai pieprasījumu, lūdzot iesniegt administratoram pierādījumus, ka atbildētāja ir izpildījusi saistības saskaņā ar minētajiem avansa maksājumiem vai atmaksāt prasītājai nedzēstos avansa maksājumus Ls 1665,42 apmērā (lpp.13-14).

Prasītājas administrators izmantojis Maksātnespējas likuma 97.panta pirmajā daļā paredzēto un 2013.gada 7.augustā nosūtījis atbildētājai paziņojumu, ar kuru paziņojis par vienpusēju atkāpšanos no starp pusēm noslēgtā līguma, saskaņā ar kuru veikti minētie avansu maksājumi un lūdzis atmaksāt nedzēstos avansa maksājumus (lpp.15-16). Minēto administratora paziņojumu un saistību izbeigšanas faktu atbildētāja tiesā nav apstrīdējusi.

Prasītāja administrators lūdzis piedzīt no atbildētājas nedzēstos avansa maksājumus Ls 1665,42 apmērā, prasībā norādītos

apstākļus saistot ar Civillikuma 2398.pantu - atprasījums jebkāda pamata trūkuma dēļ. Civillikuma 2389.panta pirmajā daļā noteikts, ja kādam ir bez jebkāda pamata kāds priekšmets no otra mantas, tad to var no viņa atprasīt. Savukārt šā panta otrā daļa nosaka, ka attiecībā uz šādu prasījumu nav nekādas nozīmes, vai tāda priekšmeta iegūšanai nav bijis pamata no paša sākuma, jeb vai pamats, kas agrāk ir bijis, vēlāk atkritis.

Ar lietas materiāliem apstiprinās, ka piegādātājs un kravas nosūtītājs SIA "/Nosaukums1/" 2006.gada 10.februārī izrakstījis faktūrrēķinu Nr.2 SIA "/Nosaukums/" par komisijas tirdzniecībā nodoto mēbeļu komplektu Ls 1496,17 apmērā (lpp.9) un SIA "/Nosaukums/" 2006.gada 10.martā veikusi rēķina apmaksu par summu Ls 1496,17 (lpp.10).

Tāpat, piegādātājs un kravas nosūtītājs SIA "/Nosaukums1/" 2007.gada 1.martā izrakstījis faktūrrēķinu Nr.2 SIA "/Nosaukums/" kā kravas saņēmējam par komisijas tirdzniecībā nodoto Ardeko galdiņu par Ls 169,25 (lpp.11) un SIA " /Nosaukums/" 2007.gada 28.maijā veikusi avansa maksājumu pēc minētā rēķina Ls 169,25 apmērā (lpp.10).

Tādējādi par komisijas tirdzniecībā nodotajām mēbelēm atbildētāja faktūrrēķinā norādītās summas ir samaksājusi. Lai gan vienā rēķina apmaksā norādīts, ka tas ir avansa maksājums, tiesas kolēģijai nav pamata atzīt, ka samaksa nebūtu veikta pilnā apmēra, jo samaksātā summa atbilst faktūrrēķinā norādītajai.

Pie šādiem apstākļiem tiesas kolēģija nekonstatē, ka pie atbildētāja nepamatoti atrastos prasītāja manta vai naudas līdzekļi, tāpēc prasība ir noraidāma pilnā apmērā.

Bez tam, tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas atzinumam, ka ar prasītājas 2006.gada 10.martā veikto maksājumu Ls 1496,17 apmērā un 2007.gada 28.maijā veikto avansa maksājumu Ls 169,25 apmērā pušu starpā nodibinātie darījumi ir komercdarījumi, jo saskaņā ar Komerclikuma 388.pantu komercdarījumi ir komersanta tiesiskie darījumi, kas saistīti ar komercdarbību.

Pie šādiem apstākļiem uz prasībā norādītajiem darījumiem ir attiecināmas Komerclikuma D sadaļas normas, arī Komerclikuma 406.panta nosacījumi, kas paredz, ka no komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā, ja likumā nav noteikts cits noilguma termiņš. Ņemot vērā, Komerclikuma Pārejas noteikumu 16.punktā noteikto, ja šā likuma D sadaļas spēkā stāšanās dienā Civillikumā vai citā likumā noteiktais noilguma termiņš nav notecējis, bet šā likuma D sadaļa nosaka īsāku noilguma termiņu, piemērojams šā likuma D sadaļā noteiktais noilguma termiņš, kurš skaitāms no 2010.gada 1.janvāra, prasījumiem, kas pamatoti ar prasītājas 2006.gada 10.martā veikto maksājumu un 2007.gada 28.maijā veikto avansa maksājumu, ir iestājies Komerclikuma 406.pantā paredzētais noilgums, jo prasība tiesā celta 2013.gada 11.septembrī.

Vienlaicīgi atceļams arī prasības nodrošinājums, kas uzlikts ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2013.gada 19.septembra lēmumu, jo Civilprocesa likuma 140.panta sestajā daļā noteikts, ka, noraidot prasību, tiesa spriedumā atceļ prasības nodrošinājumu. Prasības nodrošinājums saglabājas līdz dienai, kad spriedums stājas likumīgā spēkā.

Vadoties no Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 204.[1], 430., 432., 434.pantiem Civillietu tiesas kolēģija

n o s p r i e d a :

Maksātnespējīgās Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "/Nosaukums/" administratora /pers. C/ prasību pret Sabiedrību ar ierobežotu atbildību "/Nosaukums1/" par parāda piedziņu **noraidīt**.

Atcelt ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneša 2013.gada 19.septembra lēmumu par MSIA "/Nosaukums/" prasības Ls 1690,33 apmērā nodrošinājumu.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt 30 dienu laikā Latvijas Republikas Augstākās tiesasCivillietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Kurzemes apgabaltiesā un samaksājot 284,57 EUR drošības naudu.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese R.Vīva

Tiesnese V.Mahte

Tiesnese B.Ķeire